

*Društvo za politična,
gospodarska, razvojna,
socialna, kulturna
in etična vprašanja*

FORUM21

*Nazorjeva ulica 6
1000 Ljubljana
Slovenija*

Zemlja - naše bogastvo ali breme?

Društvo Forum 21, 26. januarja 2010 ob 17:00 v Ljubljani

Člani panela: dr. Milan Pogačnik, minister, dr. Anton Prosen, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, dr. Marjan Kotar up. prof., dr. Marina Pintar, Biotehniška fakulteta in dr. Franc Lobnik, predsednik Sveta za varstvo okolja RS, moderator pogovora.

2. Dr. Milan Pogačnik, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Izhodišča za pogovor:

Človeštvo je odvisno od zemljišč in pridelave hrane, dolgoročno je edina možna izbira trajnostni razvoj. Na načelni ravni to potrjujemo v Sloveniji že nekaj časa, kajti sprejete imamo strateške dokumente, ki o tem govorijo. V dejanskem življenju pa je stanje nasprotno. Podatki kažejo, da smo z obsegom površin na prebivalca Slovenije, na repu držav članic EU. Ključno je, da se površina kmetijskih zemljišč v Sloveniji zaradi urbanizacije in zaraščanja vztrajno zmanjšuje in površina na prebivalca ne zagotavlja več minimalne prehranske varnosti. Kmetijska zemljišča pokrivajo le okoli 1/4 Slovenije. Ocene kažejo, da je za zagotovitev potrebnih količin hrane za enega prebivalca potrebno približno 2.500 do 3.000 m² obdelovalnih kmetijskih zemljišč, Slovenija razpolaga le s 1/3 tega, pa še ta zemljišča ležijo v območjih, ki kmetovanju niso naklonjena.

Analiza razpoložljivih podatkov za daljše časovno obdobje nedvomno kaže na stalno in občutno zmanjševanje obsega obdelovalnih kmetijskih zemljišč v Sloveniji. Zaskrbljujoče je dejstvo, da je 106 občin, ki so do konca 2009 pričele s postopkov sprejemanja OPN predlagalo spremembo namenske rabe 12.166 hektarom kmetijskih zemljišč, od tega 7.617 hektarov najboljših kmetijskih zemljišč. To je bistveno več kot izkazuje trend v letih 1995 – 2003! Najbolj obsežni predlogi spremembe namenske rabe kmetijskih zemljišč v nekmetijska se nanašajo na gradnjo cest, industrijskih oziroma gospodarskih središč, logističnih centrov, gradnjo novih stanovanjskih naselij ter rekreacijskih objektov. Porast sprememb najboljših kmetijskih zemljišč z namenom individualne stanovanjske gradnje, ki predstavlja razpršeno gradnjo na podeželju ali pa posega v večje sklenjene komplekse kmetijskih zemljišč, je še posebej zaskrbljujoč glede na to, da so demografski kazalci marsikje negativni.

Kmetijska zemljišča tvorijo z gozdom in poseljenimi območji tipične krajinske podobe. Gozdov je zdaj že več kot 60 odstotkov površine Slovenije, obsežne so tudi površine, ki postajajo gozd. Kmetijskih zemljišč v zaraščanju je okoli 21.600 ha, k temu lahko prištejemo še okoli 7.300 ha kmetijskih zemljišč poraslih z gozdnim drevjem. Slovenija je po obsegu obdelovalnih kmetijskih površin (njive in vrtovi) na 24. mestu med članicami Evropske unije. Pri nas je samo še 8,8 odstotkov obdelovalnih površin glede na celotno ozemlje in 25,9 odstotkov kmetijskih površin v uporabi. V Evropski uniji je teh površin 25,9 oziroma 43,7 odstotkov (Vir: Europe in figures – Eurostat yearbook 2008). Ta posest je zelo razdrobljena in razpršena, okoli 3 milijone je kmetijskih in gozdnih parcel, GERKov je 793.000. To otežuje upravljanje z zemljišči, še bolj pa konkurenčno pridelavo in predstavlja izredno omejitev pri razvojnih projektih.

Spoznanje, da izgubljam kmetijsko zemljo, ki je le pogojno obnovljiv naravni vir, od katerega je odvisna pridelava hrane, krme in biomase, varovanje okolja ter ohranjanje kulturne krajine in poseljenosti podeželja, narekuje učinkovito in hitro ukrepanje. Ob tem mora biti ob tem angažirana celotna družba, MKGP je eden od partnerjev, ki napoveduje aktiven vstop v prostorsko načrtovanje in tudi razvojne iniciative.

Številni predpisi na področju kmetijstva in načrtovanja prostora ter okolja predstavljajo okvir delovanja in podlago za ukrepanje. Neposredno pa se na kmetijska zemljišča vežeta dva zakona, to je Zakon o kmetijskih zemljiščih in Zakon o skladu kmetijskih in gozdnih zemljišč, pri obeh zakonih so v postopku sprejemanja spremembe in dopolnitve. Spremenjena zakonodaja uvaja Program aktivne kmetijske zemljiške politike. S predvideno zemljiško politiko bo spodbujena odgovornost lastnika do kmetijskih zemljišč, vzpostavljanje možnosti za bolj konkurenčno kmetovanje, omogočena bo možnost sodelovanja kmetijskega sektorja v postopkih prostorskega načrtovanja. Ukinjajo se nekateri zapleteni administrativni postopki na področju prometa in konsolidacije kmetijskih zemljišč. Kmetijska politika je usmerjena v smotrno gospodarjenje s kmetijsko zemljo, h konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in k trajnostnemu razvoju podeželja.

Zagotovo pa kmetijski resor potrebuje sodelovanje na področjih: prostorskega načrtovanja, davčne politike, tudi pri ukrepih, ki blažijo krizne razmere v gospodarstvu, zato je usklajeno delovanje s ciljem trajnostnega razvoja Slovenije poseben izziv, ki se ga v kmetijstvu posebej zavedamo in ga izpostavljam.

Forum 21 je neprofitna ustanova civilne družbe, ki želi s skupnimi premišljanji o trajnejših družbenih procesih doma, v Evropski uniji in v globaliziranem svetu prispevati k osnovam za kompetentno izbiro dolgoročnih razvojnih usmeritev na Slovenskem in v mednarodnem prostoru. Pri svojem delu se opira na svobodomiselno duhovno in kulturno tradicijo, ki spoštuje raznolikost nazorov, političnih pogledov, veroizpovedi in narodnosti na slovenskih tleh.

www.forum21.si